

Міжнародний благодійний фонд «Карітас України»

ПРАВИЛА
оформлення конкурсної пропозиції
на соціальне замовлення соціальних послуг
та основні вимоги законодавчої техніки

Методичні рекомендації для недержавних надавачів

Львів 2019

Видано за підтримки DCV в рамках проекту
«Лобістські заходи з реформування соціальної сфери
в Україні Карітасу України 2018-2019»
("Lobbying activities on reform of social sphere in Ukraine,
2018-2019")

© Карітас України, 2019

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Загальні положення	6
2. Організаційна взаємодія під час реалізації соціального замовлення	8
3. Планування проекту конкурсної пропозиції	11
4. Підготовка проектів конкурсних пропозицій по доповненню діючих програм	17
5. Підготовка до впровадження механізму соціального замовлення	26
6. Вимоги до проектів конкурсних пропозицій про надання соціальних послуг на отримання соціального замовлення	33
7. Попередження про можливі обставини, які можуть призвести до прийняття рішення про відхилення конкурсної пропозиції про надання соціальних послуг із застосуванням соціального замовлення.....	36
8. Складання тексту конкурсної пропозиції	38
8.1. Структура конкурсної пропозиції.....	38
8.2. Мова і термінологія конкурсної пропозиції про надання соціальних послуг.....	48
8.3. Техніка викладення нормативних положень	49
9. Організація виконання соціального замовлення	51
10. Оцінка результатів виконання соціального замовлення	54
11. Інформаційне та організаційно-економічне забезпечення виконання соціального замовлення.....	55
Законодавство.....	58

Вступ

Практична діяльність недержавних надавачів соціальних послуг в контексті впровадження Реформи надання соціальних послуг засвідчила існування проблеми застосування визначених нею новітніх механізмів. Поряд з іншими чинниками, що так чи інакше впливають на якість впровадження реформи, зокрема, проблеми зумовлено з поміж іншого недодержанням вимог, визначених законодавством механізмів, таких як, організації та проведення конкурсів із залучення бюджетних коштів на здійснення соціального замовлення.

Натомість саме організація здійснення соціального, і особливо, рівень його впровадження, як невід'ємна частина Реформи, значною мірою здатна забезпечити належну якість і ефективність всього процесу реформування, що безумовно має сприяти адекватному впливу на паритетність відносин між державними та недержавними надавачами соціальних послуг. Адже відповідний рівень якості надання соціальних послуг, що є надійним гарантом задоволення потреб одержувачів і правильного застосування державних стандартів соціальних послуг, допомагає затвердженню в державі основних принципів реформи системи надання соціальних послуг.

Водночас недооцінка значимості правильного застосування норм Закону України «Про соціальні послуги» або ігнорування чи спрощення органами місцевої влади підходів до залучення недержавних суб'єктів до надання соціальних послуг та можливостей отримання бюджетного фінансування, може привести до численних законодавчих та правозастосовних помилок.

Соціальне замовлення – це системний механізм практично-прикладних правил, вироблений на підставі вивчення багаторічного досвіду європейських країн, яким окреслено засоби і методи залучення бюджетних коштів для надання соціальних послуг особам в складних життєвих обставинах недержавними суб'єктами, що надають соціальні послуги,

який забезпечує точну й повну відповідність положенням, що викладаються у затвердженому постановою КМУ від 29 квітня 2013 року № 324 Порядку здійснення соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів.

Основними взаємопов'язаними складовими елементами організації соціального замовлення соціальних послуг є:

- визначення напрямку конкурсної пропозиції про надання соціальних послуг для отримання соціального замовлення, що відповідає профілю практичної діяльності суб'єкта-надавача соціальних послуг;
- методологія складання основного пакету документів для подання конкурсної пропозиції учасника конкурсу із залучення бюджетних коштів для надання соціальних послуг в рамках соціального замовлення з урахуванням вимог державних стандартів соціальних послуг або специфікації соціальних послуг;
- правила і засоби викладання основних складових частин конкурсної пропозиції про надання соціальних послуг для отримання соціального замовлення відповідно до нормативних вимог;
- відповідність конкурсної пропозиції на соціальне замовлення вимогам державних стандартів соціальних послуг;
- правила застосування соціального замовлення відповідно до затверджених державних вимог.

Характерною особливістю механізму соціального замовлення є те, що його виконавцями є некомерційні, а у першу чергу громадські та благодійні організації, органи самоорганізації населення, створення і діяльність яких регламентовано Законами України «Про громадські об'єднання», «Про благодійну діяльність та благодійні організації», «Про молодіжні та дитячі громадські організації», «Про органи самоорганізації населення». Де факто ним розмежовується методи та принципи фінансування надання соціальних послуг різними надавачами в залежності від форми власності. Такий стан є неприпустимим, рівність надавачів всіх форм влас-

ності є передумовою як здорової конкуренції, так і належної якості цих послуг.

Усі наведені вище організації мають статус неприбуткових, тобто таких, де усі доходи витрачаються на вирішення статутних завдань, таких зокрема як розв'язання соціальних проблем суспільства. Отже, головним принципом соціального замовлення є принцип переважного витрачання бюджетних та небюджетних ресурсів, призначених для соціальних потреб, не на утримання бюджетних закладів і установ, а на фінансування безпосередньо соціальних послуг через цільові соціальні програми. Це робить соціальне замовлення одним із найбільш економних шляхів витрачання коштів на розв'язання соціальних проблем суспільства. Цьому сприяє не тільки чітко розроблена фінансово-договірна, а й організаційно – процедурна складова механізму соціального замовлення.

З метою допомоги тим організаціям, які є новаторами у побудові новітніх форм соціальних відносин в державі, впровадженні сучасних механізмів реформування системи надання соціальних послуг, для супроводження їх основних дій підчас підготовки та участі їх у соціальному замовленні соціальних послуг органами влади, розроблені ці методичні рекомендації.

1. Загальні положення

Нормативно-правова база механізму соціального замовлення ґрунтується на положеннях статей Конституції України, Бюджетного і Цивільного кодексів України, а також цілої низки законів (які регулюють здійснення державної соціальної політики органами виконавчої влади і місцевого самоврядування та їх взаємодію з іншими суб'єктами у сфері розроблення та реалізації соціальних програм) і підзаконних правових актів України.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про соціальні послуги», **соціальне замовлення** – це засіб регулювання діяльнос-

ті у сфері надання соціальних послуг шляхом залучення на договірній основі суб'єктів господарювання для задоволення потреб у соціальних послугах, визначених місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Базовими аспектами соціального замовлення соціальних послуг, є ефективна взаємодія між державним і недержавним суспільними секторами з питань надання отримувачам соціальних послуг, раціонального використання соціальних видатків, вирішення важливих соціальних проблем, які віднесено органами державної влади до пріоритетів соціальної політики. Соціальні послуги, які надаються через соціальне замовлення, фінансуються з бюджетів різних рівнів. Соціальне замовлення, на відміну від «традиційного» кошторисного фінансування бюджетних установ сфери соціального захисту, здійснюється на договірних засадах. Предметом замовлення є соціальні послуги, що сформовані замовником соціальних послуг у вигляді певного технічного завдання, яке включає конкретні параметри, очікувані результати та максимальну вартість соціальних послуг, яка розраховується відповідно до законодавства.

Соціальне замовлення здійснюється через конкурсну процедуру і укладається з найкращим виконавцем замовлення -демонополізація соціальної сфери, визначення видів соціальних послуг, які можуть ефективно і якісно надаватися громадянам недержавними організаціям, та делегування їм повноважень і ресурсів у необхідних для цього обсягах, покладання на них відповідних обов'язків і відповідальності;

- формування ринку соціальних послуг, забезпечення дотримання реальних умов конкуренції між суб'єктами їх надання, що супроводжувалося підвищенням якості цих послуг та зниженням витрат на їх надання;
- комплексний підхід до впровадження механізму соціального замовлення, який передбачає інноваційні, поширені в розвинутих країнах світу форми взаємодії держави з неприбутковими організаціями, покращення їх фінансування, власної господарської діяльності, тощо.

Вивчення соціального замовлення як впроваджуваної у вітчизняній соціальній сфері інновації обґрунтовується, передусім, тим, що використання цього механізму є ознакою сучасної соціальної держави, розвиненого громадянського суспільства, «лакмусовим папірцем» рівня співпраці держави та недержавних організацій.

2. Організаційна взаємодія під час реалізації соціального замовлення

Основними нормативними актами, що регулюють організаційні засади здійснення соціального замовлення є:

- Закон України «Про соціальні послуги»;
- постанова КМУ від 29 квітня 2013 року № 324 «Про затвердження Порядку здійснення соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів»;
- наказ Міністерства соціальної політики України від 26.03.2015 року № 332 «Про затвердження Методики оцінки конкурсних пропозицій учасників конкурсу із залучення бюджетних коштів для надання соціальних послуг»;
- наказ Міністерства соціальної політики України від 29.05.2015 року № 565 «Про затвердження форми Примірного договору про залучення бюджетних коштів для надання соціальних послуг»;
- наказ Міністерства соціальної політики України від 07.12.2015 року № 1186 «Про затвердження Методичних рекомендацій розрахунку вартості соціальних послуг»;
- постанова КМУ від 14.11.2012 року № 1039 «Про затвердження Критеріїв діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги».

Діяльність із організації здійснення соціального замовлення повинна відповідати зазначеним правовим актам. При

цьому методичне забезпечення процесу організації конкурсу на залучення до бюджетного фінансування недержавних надавачів соціальних послуг доволі детально ставить вимоги організації процесу з метою допомоги державним і місцевим органам влади та спрощення організаційних процедур.

Проте стан справ на сьогодні характеризується практично відсутністю методологічної бази, яка б була орієнтована на виконавця соціального замовлення – недержавного надавача, і мала допомогти при підготовці документів та порадами як запобігати помилок, що можуть призвести до відмови чи поразки у конкурсі на соціальне замовлення.

Навчання недержавних суб'єктів-має бути спеціалізованим і спрямованим на розробку не загальних, а прив'язаних саме до цієї організації механізмів самофінансування. Тільки на цьому рівні розвитку недержавних надавачів соціальних послуг можна говорити про реальне соціальне партнерство. Адже, коли організація вбудована у систему соціальних послуг і без неї частина населення не зможе отримувати певний вид послуг, саме тоді можна говорити з владою «на рівних».

Постійна робота з цільовою аудиторією дозволяє говорити про реальне бачення нею ситуації. Організація може не тільки надавати послуги, але й виходити із зваженими і реальними законодавчими ініціативами, спрямованими на просування інтересів своєї цільової соціальної групи та інших аналогічних організацій. Таким чином організація стає достатньо професійною, і спроможна впливати на прийняття владних рішень. Але недержавний суб'єкт не повинен стати залежною і підпорядкованою владі організацією, перестати захищати інтереси тих соціальних груп, які він представляє. Не володіючи інформацією про специфіку, правові основи і проблеми діяльності органів влади, неможливо будувати не тільки дієві механізми взаємодії, а й вступати у будь-які взаємоприйнятні форми співробітництва.

Крім того, якщо не навчитися чітко, докладно і аргументовано представляти власну організацію, її чесноти і результати

тати діяльності, то неможливо розраховувати на серйозні партнерські відносини.

Простіше й ефективніше будувати взаємодію (особливо у соціальній сфері), якщо сторони добре обізнані про потреби конкретної (а не абстрактної) цільової соціальної групи населення, що проживає в зоні безпосередньої діяльності та відповідальності сторін. На цьому і базуються механізми соціальної взаємодії держави та недержавних організацій, зокрема у найбільш-актуальному напрямі цієї взаємодії – організації соціальної підтримки населення шляхом надання соціальних послуг особам та сім'ям в складних життєвих обставинах, які вони не в змозі подолати самостійно.

Роль держави або місцевої влади тут полягає у визначенні пріоритетів соціальної політики, формуванні цільових соціальних програм, розміщенні на конкурсній основі соціальних замовлень на їх виконання та контролі якості надання соціальних послуг. Соціальне замовлення надається замовником, що виступає від імені органу державної влади або місцевого самоврядування, організації – недержавному суб'єкту-надавачу соціальних послуг, що перемагає на конкурсі. При цьому обов'язково враховується підготовленість, організаційна спроможність, професіоналізм Такого суб'єкта. У свою чергу потенційний надавач соціальних послуг частіше залучає до здійснення соціального замовлення донорів грантової організації. Таким чином, частина функцій держави у соціальній сфері передається «третьому сектору» та бізнесу, що знижує адміністративні й інші бюджетні витрати і дозволяє більш ощадливо використовувати ресурси.

Сьогодні в Україні, існує безліч не вирішених проблем у соціально-економічній сфері, що терміново потребують свого розв'язання. Одним із головних завдань побудови незалежної, демократичної, соціальної української держави є заміна моделі соціально-економічного розвитку суспільства. Провідною рисою оновленої моделі має стати орієнтація усіх органів публічної влади, бізнес-структур та інститутів громадянського суспільства на захист та реалізацію прав і свобод

громадян, на виявлення, задоволення та узгодження соціальних потреб та інтересів населення.

3. Планування проекту конкурсної пропозиції

Перш ніж розпочати підготовку до соціального замовлення, слід врахувати **критерії, що дозволяють здійснити процедуру виділення бюджетного фінансування для надання соціальних послуг недержавними суб'єктами, як особливою категорією надавачів соціальних послуг, а саме:**

- критерії яким повинні відповідати суб'єкти надання соціальних послуг, що визначаються вимогами Порядку здійснення соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів (пост. КМУ від 29.03.2013 р. № 324) та постановою № 1039 від 14 листопада 2012 р. «Про затвердження критеріїв діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги». – цільова група бенефіціарів, яким передбачається надання соціальних послуг, врегульовані питання необхідної кількості послуг, їх вартості, відповідності державним стандартам соціальних послуг;
- потреба у залученні недержавних надавачів соціальних послуг, з урахуванням існуючої державної інфраструктури;
- цілі, що мають бути досягнуті та можливі наслідки: економічні, політичні, соціальні та інші.

Необхідно також вивчити міжнародний досвід, що стосується саме тих послуг, що передбачається надавати шляхом соціального замовлення.

З метою кращого розуміння та узгодження виду послуги соціального замовлення, слід проаналізувати можливості всіх потенційних надавачів даної соціальної послуги на даній території. Інформацію про це можна знайти як у загальному

звіті за відповідний рік по визначенню потреби відповідної адміністративно-територіальної одиниці у соціальних послугах так і безпосередньо через аналіз ринку послуг від самих надавачів послуг.

Аналізувати стан справ необхідно із врахуванням потреб потенційних отримувачів соціальних послуг, ступеня покриття їх потреб послугами та можливих випадків накладання послуг від різних надавачів.

ПРИКЛАД:

Надання соціальної послуги «догляд вдома» соціальним робітником територіального центру соціального обслуговування або шляхом соціального замовлення недержавним суб'єктом за бюджетні кошти відповідно до стандарту соціальної послуги, ступеню рухової активності, акту визначення індивідуальних потреб здійснюється три рази на тиждень. Але, літня особа вважає за необхідне отримувати послугу в більшому обсязі, наприклад, допомогу соціального робітника 5 разів на тиждень. В цьому випадку додаткова послуга може бути надана або як платна, або як оплачена за рахунок благодійних внесків не залежно від того хто є суб'єктом-надавачем соціальної послуги.

Всі складові такої послуги треба враховувати під час здійснення аналізу визначення потреб адміністративно-територіальної одиниці у соціальних послугах, при підбитті підсумків наданих послуг та підготовки до здійснення соціального замовлення.

Практичні поради:

Важливим буде вивчення місцевої ситуації та діяльності органів місцевого самоврядування в напрямі організації надання соціальних послуг. У процесі моніторингу необхідно проаналізувати нормативні акти, прийняті органами місцево-

го самоврядування або місцевими органами виконавчої влади, які регламентують питання впровадження механізму соціального замовлення та подібних йому технологій, а також поточну практику їх застосування. Це треба здійснити шляхом безпосередніх контактів із керівництвом органів місцевого самоврядування міст і регіонів, де передбачається брати участь у соціальному замовленні, а також шляхом вивчення опублікованих матеріалів на офіційних веб-сайтах відповідних органів місцевої влади (рівень міста та рівень області).

Потрібно з'ясувати на підставі яких локальних нормативно-правових актів і з якого часу у містах діє механізм соціального замовлення; чи приймалися зміни до цього акту; чи є в даної адміністративно-територіальної одиниці Цільова програма надання соціальних послуг, яка затверджується місцевою радою і на який період вона приймається. Додатково потрібна наступна інформація:

- чи створена у місті чи районі конкурсна комісія з проведення конкурсу із соціального замовлення, за якими критеріями підбирається її склад і чи є у складі комісії постійно діюча робоча група, яка відповідає за організацію підготовки та проведення конкурсів;
- яким чином у ОТГ визначаються найактуальніші, пріоритетні соціальні проблеми, вирішити які передбачається за допомогою механізму соціального замовлення;
- на вирішення проблем яких соціальних груп спрямовані номінації конкурсу; якими є вимоги до конкурсних пропозицій, що подаються на конкурс;
- які вимоги до недержавних організацій– учасників конкурсу;
- чи затверджено органом виконавчої влади відповідно до п.6 Порядку здійснення соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів річний план проведення конкурсів, забезпечено його оприлюднення хоча б на веб-сайті місцевої ради або її виконавчого органу? У річному плані, Програмі розвитку соціальних послуг

органу місцевого самоврядування повинна міститися інформація про соціальні послуги, соціальне замовлення яких передбачається здійснити, соціальні групи та/або окремі категорії осіб, які є їх потенційними отримувачами, орієнтовний період проведення конкурсу та граничний обсяг бюджетних коштів, що залучаються для надання соціальних послуг.

- які управління та служби виступають у якості замовників у відповідних номінаціях, за якими критеріями вони призначаються;
- за якими критеріями конкурсна комісія оцінює проєктні пропозиції, що надійшли на конкурс;
- як визначається конкретна сума, яку виділяють з бюджету міста за підсумками конкурсу кожному з його переможців у рамках номінацій;
- з яких небюджетних джерел і в якій формі виконавцями соціального замовлення залучаються додаткові ресурси, що використовуються ними, крім тих, що виділяються з місцевого бюджету;
- у яких місцевих ЗМІ (газетах, радіо, телебачення), на яких сайтах, у якій формі і як часто протягом поточного року висвітлювався процес підготовки та проведення конкурсу про надання соціальних послуг для отримання соціального замовлення із залученням бюджетних коштів.

Як підкреслювалося вище, механізм соціального замовлення – це інструмент розв’язання пріоритетних соціальних проблем на основі взаємодії влади і громади. Під соціальними проблемами розуміють незадоволені або задоволені неповною мірою соціальні потреби та інтереси членів територіальної громади, сформульовані в узагальненому вигляді як соціальне завдання для вирішення. В абсолютній більшості адміністративно-територіальних одиниць, до участі у конкурсах допускаються зареєстровані громадські та благодійні організації.

ПРИКЛАД:

Відповідно до положень, затверджених у містах Хмельницькому, Кам'янці-Подільському та Коростені, організації-учасники конкурсів мають бути зареєстровані не менше одного року до подання ними проектів на конкурс. У Чернівцях, Кам'янці-Подільському та Вознесенську встановлені вимоги щодо наявності в учасника конкурсу статусу неприбуткової організації.

Часом механізм соціального замовлення інтерпретують як традиційну систему конкурсного надання «Муніципальних грантів для недержавних організацій» за рахунок місцевого або державного бюджетів. Інші зводять увесь комплекс процедур і заходів механізму соціального замовлення до замовлення місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування соціальних послуг громадським об'єднанням у вигляді так званого «контрактування соціальних послуг». В деяких випадках, не визначаючи форми правовідносин між органами публічної влади і громадськими об'єднаннями, ведеться розмова просто про «конкурс проектів НДО».

На сьогоднішній день, розповсюдженими на практиці формами залучення до бюджетного фінансування недержавних надавачів соціальних послуг, окрім соціального замовлення є:

- Програмний метод вирішення соціальних проблем, який, в першу чергу, дозволяє більш точно у порівнянні з методом відомчого фінансування розрахувати необхідні для вирішення проблеми ресурси (фінансові, інтелектуальні, кадрові). Ця форма фінансової підтримки громадських об'єднань – надання матеріальної допомоги на виконання певних функцій, на підтримку статутної діяльності організації без чітко визначеного виду і обсягу – через програми підтримки організацій. У даному випадку отримувачі коштів ви-

значаються частіше суб'єктивно керівництвом підрозділів внутрішньої політики, управліннь праці та соціального захисту, іноді із використанням певних критеріїв (терміну дії організації, її структурної розвиненості, дієздатності, лояльності до влади тощо). Як показує практика, розмаїття згаданих підходів до розуміння сутності соціального замовлення у середовищі зацікавлених фахівців істотно гальмує процес розвитку нормативно-правового забезпечення цієї ефективної соціальної технології. Зокрема, блокуються спроби законодавчого закріплення механізму соціального замовлення як дієвого інструменту розв'язання пріоритетних проблем на місцевому рівні. І це можливо змінити лише активним втручанням в наміри та дії влади у вирішенні проблем осіб та сімей у складних життєвих обставинах шляхом, зокрема громадського контролю дій влади у дотриманні законодавчих вимог Реформи організації надання соціальних послуг.

Останнім часом, за активної участі недержавних надавачів соціальних послуг в деяких регіонах України з'явилась практика застосування системи ProZorro в організації залучення бюджетного фінансування для надання соціальних послуг недержавними суб'єктами. ProZorro – системна реформа тендерного процесу в електронних публічних та державних закупівлях в Україні. Основні її принципи полягають в тому, що сучасна гібридна електронна система побудована на мульти – платформеній взаємодії центрального державного модулю та комерційних майданчиків, коли вся інформація наявна в центральній базі даних транслюється через майданчики, які відповідають за залучення та обслуговування клієнтів. «Всі бачать все» – офіційний слоган реформи. Після закінчення тендеру в електронній системі можна побачити всю інформацію стосовно поданих пропозицій всіх учасників, рішень тендерної комісії, всі кваліфікаційні документи, тощо. Це унікальне об'єднання бізнесу, влади та

громадянського суспільства задля просування змін, що дозволяє підтримувати високий рівень довіри між основними учасниками процесу.

Впровадження механізму визначено Законом України «Про публічні закупівлі» та передбачає запровадження електронного аукціону, з автоматичною оцінкою тендерних пропозицій. Переваги системи ProZorro:

- Викорінення і системне запобігання корупції
- Прозорість всього тендерного процесу
- Неприпустимість дискримінації заявок
- Об'єктивна оцінка тендерних заявок
- Простота і легкість застосування тендерних процедур
- Перехід на електронний документообіг
- Повна звітність і аналіз всіх державних закупівель
- Відкриті процедури прийняття рішень
- Широке залучення громадськості.

4. Підготовка проектів конкурсних пропозицій по доповненню діючих програм

Незалежно від того, що нормативні механізми визначають ініціаторами соціального замовлення в основному місцеві органи влади, насправді на практиці ініціаторами постановки соціальних проблем для вирішення за допомогою механізму соціального замовлення є і повинні виступати активні представники громадянського суспільства на відповідній території, в особі громадських організацій, благодійних фондів, фізичних осіб-підприємців, що мають до цього відношення. Досвід та головне – бажання бути причетними до вирішення проблем та надання соціальних послуг особам/сім'ям, що перебувають в складних життєвих обставинах та намагаються, але не в змозі їх подолати самостійно має бути рушієм такої ініціативи. За ініціативою представників громадянського суспільства органи місцевої влади повинні здій-

снювати впровадження законодавчо визначених механізмів на місцях, якщо йдеться про реформування соціальних відносин суспільства та врахування основних напрямів та цілей, визначених адміністративною реформою.

Для цього, відповідно до Закону України «Про соціальні послуги», державою встановлено щорічне визначення потреб адміністративно – територіальної одиниці у соціальних послугах для осіб, що знаходяться в складних життєвих обставинах, розробка та щорічне затвердження Програми розвитку соціальних послуг відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Обов'язковою вимогою при складанні даних Програм повинне бути врахування думки та досвіду суб'єктів громадянського суспільства, зокрема тих, що працюють у сфері надання соціальних послуг, вирішенні питань виходу із складних життєвих обставин, які особи не в змозі самостійно подолати.

На практиці, відносини складаються зовсім по іншому: поперше, місцеві органи влади маючи складнощі із бюджетним забезпеченням, безумовно перевагу в фінансуванні в першу чергу надають державним установам по наданню соціальних послуг, які десятиріччя маючи гарантоване фінансування без обов'язкового дотримання контролю якості надання соціальних послуг, не відчують потреби такого контролю або зміни самої якості послуг в сучасній ситуації, по-друге, законодавчо визначений механізм подання конкурсних пропозицій лише на отримання бюджетного фінансування настільки обтяжено обов'язковою документацією, що передує самому конкурсу на отримання бюджетних коштів, без врахування контролю, звітності та якості надання соціальних послуг, що частіше є нездоланною перепорою в прийнятті рішення щодо участі у конкурсі на залучення бюджетного фінансування для надання соціальних послуг.

Підтвердженням цього є дані щорічного державного звіту за результатами аналізу визначення потреб адміністративно-територіальних одиниць у соціальних послугах. Якщо, за даними аналізу, у 2015 році загальна цифра складала на

рівні 4% участі недержавних суб'єктів у наданні соціальних послуг по країні, в 2016 році – звіт показує зріст до понад 7% незалежних надавачів соціальних послуг. Саме на цей час припадає активність волонтерства. Більша частка енергії цих людей спрямована на пошук шляхів та вирішення проблем людей, що знаходяться в складних життєвих обставинах.

За відсутності ґрунтовної всеохоплюючої реформи соціальних послуг в основі якої стояли би такі цінності як договірне регулювання надання послуг, свобода вибору надавача, повна якісна та кількісна визначеність послуг, механізм надання соціальних послуг за допомогою соціального замовлення недержавними суб'єктами повинно стати перехідною моделлю і ключовим мотиватором подальших змін. Даний механізм, у разі його неефективності, дозволить перейти до більш радикальних кроків реформування. У разі його дієвості він спроможний підготувати органи місцевого самоврядування до деінституалізації і децентралізації надання послуг, сприятиме пришвидшенню аудиту наявних в громаді потреб і ресурсів. Чому це не відбувається негайно? Досвід і знання щодо впровадження механізму відсутні як у органів державної влади (як правильно спланувати, перерозподілити та надати передбачені на це бюджетні кошти), так і у самих недержавних суб'єктів – надавачів соціальних послуг (як правильно лобювати свою спроможність та бажання допомагати особам в складних обставинах шляхом надання соціальних послуг, як порахувати вартість послуг та ресурсні можливості організації, тощо).

Що потрібно робити, для того, щоб думка, можливості та досвід недержавних суб'єктів надавачів соціальних послуг були враховані, а відносини із замовниками підчас формування та впровадження соціального замовлення будувались саме на партнерських та паритетних засадах?

По-перше, потрібно знати які саме дії передують та обов'язково повинні бути виконані владою до оголошення конкурсу відповідно до законодавства. При цьому слід пам'ятати, що відповідно до законодавства всі дії влади по-

винні бути прозорі, інформаційно доступні для суспільства та враховувати думку громадськості. Це означає, що по-друге, невід'ємною частиною процесу має стати організація громадського контролю дій влади, зокрема у дотриманні законодавчих вимог здійснення процедур супроводжуючих організацію соціального замовлення.

Обов'язкові необхідні дії влади в цьому процесі включатимуть:

1. Визначення переліку пріоритетних соціальних проблем, вирішення яких планується здійснити у певний період із застосуванням механізму соціального замовлення, затверджується місцевою радою і є складовою плану соціально-економічного розвитку території. При необхідності місцева рада у поточному порядку може вносити зміни до затвердженого переліку.

УВАГА:

При визначенні переліку соціальних послуг, надання яких забезпечується шляхом соціального замовлення, місцеві органи виконавчої влади /місцевого самоврядування повинні використовувати Перелік соціальних послуг, що надаються особам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самотійно їх подолати, затверджений наказом Мінсоцполітики від 03.09.2012 № 537. Перелік соціальних груп та гранична чисельність окремих категорій осіб, що є потенційними отримувачами соціальних послуг, передбачається на підставі визначення потреб у соціальних послугах.

2. Пропозиції для включення у перелік пріоритетних соціальних проблем можуть надходити від постійних комісій, депутатських груп, депутатів, управлінь та служб виконавчих органів, органів самоорганізації населення, підприємств, установ, організацій та об'єднань громадян, що діють на певній території.

Саме на цьому етапі недержавні суб'єкти-потенційні надавачі соціальних послуг на наступний рік повинні проявити свою активність шляхом лобювання інтересів людей що потребують допомоги, добиватись включення до пріоритетного переліку саме тих послуг, які на їх думку є найбільш необхідними в громаді.

3. Відповідний підрозділ міськвиконкому або місцевої державної адміністрації, відповідальний за підготовку проекту плану соціально-економічного розвитку, узагальнює пропозиції, що надійшли, і у вигляді комплексу завдань у складі цільової Програми розв'язання пріоритетних соціальних проблем із застосуванням механізму соціального замовлення на певний рік (далі – Програми) виносить на розгляд відповідної ради.

Законом України «Про соціальні послуги» передбачено, що відповідною місцевою радою повинні бути розроблені та затверджені Програми розвитку соціальних послуг, які розробляються відповідними замовниками та є підставою передбачення у місцевому бюджеті видатків на фінансування соціального замовлення. Але практика свідчить, що сьогодні дуже поодинокі випадки прийняття окремих програм для визначення пріоритетів розвитку системи соціальних послуг, частіше цей напрям є розділом традиційних соціальних місцевих програм.

4. У рішенні місцевої ради, яким затверджується вказана Програма, крім завдань на розв'язання пріоритетних соціальних проблем, призначаються підрозділи, на яких покладаються функції замовників соціальних послуг по кожній соціальній проблемі – номінації майбутнього конкурсу. Ці підрозділи одночасно є розпорядниками бюджетних коштів.

5. Витрати на реалізацію Програми як складової плану соціально-економічного розвитку території включаються окремим рядком у проект місцевого бюджету на наступний рік.

Практичні поради:

Зазвичай, при першому застосуванні механізму соціального замовлення у практиці роботи будь-якого органу місцевого самоврядування або місцевого органу виконавчої влади серед завдань вони повинні спочатку передбачити завдання на розробку і реалізацію декількох короткострокових пілотних соціальних проектів для можливості практичного відпрацювання на їх прикладі технологічних процедур соціального замовлення. В рамках таких пілотних проектів процедури можуть бути дещо спрощені, а вимоги менш конкретизовані.

6. Виконавцями соціальних замовлень стають переможці конкурсу про надання соціальних послуг для отримання соціального замовлення. Для підготовки та проведення цих конкурсів створюються конкурсні комісії. Персональний склад конкурсної комісії затверджується розпорядженням відповідно голови державної адміністрації, міського голови, або голови районної в місті адміністрації (райвиконкому).

7. До складу конкурсної комісії рекомендовано включати представників постійних депутатських комісій відповідного профілю діяльності, представників виконавчих органів, громадських організацій, органів самоорганізації населення, науковців, компетентних у вирішенні питань соціального замовлення. У деяких містах і регіонах, де діє механізм соціального замовлення, склалася практика, коли конкурсні комісії очолюють заступники голів державних адміністрацій за профілем діяльності, секретарі міської ради або заступники міського голови, районних адміністрацій у містах з районним поділом.

Має також місце практика коли конкурсні комісії очолюють начальники відповідних управлінь (соціального захисту, питань сім'ї, молоді та ін.), що не є доцільним. Конкурсні комісії проводять свою роботу у формі засідань, які скликаються в міру необхідності і правомочні при участі в них не менше двох третин від загального складу членів комісії. Засідання комісії повинні проводитися відкрито, на них можуть бути присутні представники ЗМІ, а також брати участь з правом дорадчого голосу експерти та інші особи, які не є членами комісії.

УВАГА:

Звертаємо увагу, що на вимогу громадської організації можна бути присутнім, в якості представників організацій громадянського суспільства на засіданні таких комісій з метою контролю прозорості дій. Для цього треба завчасно подати письмову заяву.

8. Після затвердження радою Програми на певний рік конкурсна комісія готує та подає на затвердження міському голові або голові відповідної державної адміністрації проект розпорядження про оголошення конкурсу соціального замовлення.

Розпорядження про оголошення конкурсу публікується в засобах масової інформації та на веб сторінці відповідного органу місцевого самоврядування. В оголошенні наводяться номінації конкурсу (соціальні проблеми, які виносяться на розв'язання із застосуванням механізму соціального замовлення), вимоги до учасників конкурсу і документів, які мають бути подані на конкурс, а також час і місце роботи конкурсної комісії. Зазвичай, до конкурсів на виконання соціального замовлення допускаються неприбуткові організації, у статутах яких участь у вирішенні відповідних соціальних проблем передбачено в якості основного виду діяльності. У міському конкурсі можуть брати участь обласні, міські та районні у місті неприбуткові організації, зокрема органи самоорганізації населення, а також підрозділи міжнародних та всеукраїнських неприбуткових організацій, зареєстрованих в області, у місті (в районах міста).

Часто організаторами конкурсу зазначається, що досвід практичної роботи недержавного суб'єкта, що подає заявку на участь у конкурсі, у відповідному напрямі соціальної сфери повинен бути не менше певного строку (наприклад, трьох місяців) на момент закінчення терміну подання заявок. Інша умова, що часто застосовується, – некомерційна організація допускається до участі у конкурсі за наявності гарантії, що

вона здатна самостійно або за допомогою спонсора внести необхідну суму додаткового фінансування (часто ця сума встановлена в обсязі не менше 25% від загальної суми соціального проекту). Умовою участі некомерційної організації у конкурсі є також відсутність в неї заборгованості зі сплати податків і відрахувань до державних цільових фондів.

9. Протягом часу, відведеного учасникам на підготовку і подання заявок на конкурс, конкурсна комісія або за її дорученням відповідні підрозділи органу влади організують консультаційні зустрічі для бажаючих узяти участь у конкурсі із представниками замовників та членами конкурсної комісії з роз'ясненням усіх технологічних деталей і вимог до соціального замовлення.

10. При розгляді проектних пропозицій, що надійшли, конкурсна комісія визначає їх відповідність завданням і можливість реалізувати в реальних умовах, оцінює потенційний економічний, соціальний та інші ефекти від надання соціальних послуг, а також оригінальність методів вирішення соціальної проблеми.

Крім того, конкурсна комісія враховує організаційну, фінансову і матеріально-технічну спроможність організації-учасника, наявність у неї досвіду роботи в даній сфері і персоналу необхідної кваліфікації. Кожний член конкурсної комісії (бажано індивідуально) вивчає проектні пропозиції, що надійшли на конкурс, і виставляє свої оцінки за певною системою критеріїв.

11. На підставі розгляду індивідуальних оцінок членів комісії, висновків експертів, заслуховування, при необхідності, пояснень авторів пропозицій під час публічного захисту проектів, конкурсна комісія визначає по кожній номінації переможця попереднього конкурсу.

ПРИМІТКА:

У разі, якщо на конкурс подається проектна пропозиція від суб'єкта, з яким пов'язаний один з членів конкурсної комісії, він зобов'язаний заявити про кон-

флікт інтересів і не брати участі в оцінці проектів саме у тій номінації, в якій подано проект від його організації.

Застосування описаних вище електронних аукціонів при проведенні конкурсів соціального замовлення необхідне в першу чергу для визначення найприйнятнішої вартості послуги що надаватиметься, та сприяє безсторонності прийняття рішення. Функція конкурсної комісії полягає в тому, щоб ціна послуги не стала єдиним критерієм при відборі переможця.

12. Конкурсна комісія може дати свої рекомендації місцевій раді із обґрунтуванням перерозподілу коштів між номінаціями – залежно від кількості і рівня проектних пропозицій, що надійшли по кожній номінації, а також щодо зміни загального обсягу коштів, виділених на виконання усієї цільової соціальної програми.

13. Переможцями конкурсу соціального замовлення визнаються учасники, які найкращим чином обґрунтували і організаційно опрацювали соціальні послуги, що забезпечують виконання завдань конкурсу соціального замовлення, а також запропонували прийнятну вартість послуг. Переможець конкурсу отримує статус виконавця соціального замовлення і укладає із замовником договір, який підписується замовником і виконавцем протягом певного терміну (від десяти днів до двох тижнів) з дня затвердження розпорядженням голови держадміністрації або міського голови протоколу про підсумки конкурсу соціального замовлення. До цього додається календарний план виконання робіт і розрахунок їх кошторисної вартості, підготовлені виконавцем за погодженням із замовником відповідно до затверджених наказом Мінсоцполітики від 7.12.2015р. № 1186 «Методичних рекомендацій розрахунку вартості соціальних послуг».

14. Для можливості здійснення моніторингу усіх стадій соціального замовлення, постійного удосконалення самого механізму та ініціювання заходів, спрямованих на його розвиток,

у складі конкурсної комісії доцільним є рішенням комісії утворити з числа її членів робочу групу (в кількості 3-5 осіб) на чолі з її головою та за участю технічного секретаря (як правило, з числа працівників апарату місцевої ради). Всі процедури затверджено наказом Міністерства соціальної політики України від 26.03.2015 року № 332 «Про затвердження Методики оцінки конкурсних пропозицій учасників конкурсу із залучення бюджетних коштів для надання соціальних послуг».

5. Підготовка до впровадження механізму соціального замовлення

Спираючись на комплекс правових норм, які забезпечують можливість впровадження механізму соціального замовлення на місцевому рівні, міська або обласна рада має ухвалити рішення, яким затвердити Положення про соціальне замовлення на певній території разом із комплектом нормативних та технологічних документів. При цьому місцева рада доручає міськвиконкому або відповідній державній адміністрації реалізувати цей механізм, визначивши за допомогою постійних комісій, підрозділів виконавчої влади та громадськості пріоритетні соціальні проблеми, які підлягають вирішенню за допомогою механізму соціального замовлення, визначивши орієнтовні обсяги необхідних для цього бюджетних коштів та здійснивши усі інші процедури, передбачені життєвим циклом соціального замовлення.

Прийняття подібного рішення місцевою радою має передувати зазвичай велика підготовча робота як інформаційного, просвітницького, так і прикладного, технологічного характеру. Для розробки комплекту необхідних документів повинна бути утворена робоча група – окрема або на базі профільної депутатської комісії – за участю депутатів місцевої ради, працівників виконавчих органів, представників науки та громадськості.

УВАГА:

Важливим є пропонувати свою організацію до включення у склад такої робочої групи, що дасть можливість бути активним учасником підготовки Проектів та впливати на процес підготовки з урахуванням власного досвіду і інтересів.

Робоча група має вивчити досвід використання механізму соціального замовлення і на цій основі розробити проекти необхідних документів, по яких доцільно провести фахове та громадське обговорення.

Проекти документів мають також попередньо бути розглянуті в депутатських комісіях, управліннях і службах міськвиконкому, відповідних місцевих державних адміністрацій, на спеціально організованих практичних семінарах за участю суб'єктів – надавачів соціальних послуг та інших зацікавлених осіб. У пояснювальній записці до проекту рішення місцевої чи районної ради особлива увага має звертатися на актуальність впровадження в практику роботи місцевої ради та її органів, місцевих органів виконавчої влади такого механізму взаємодії влади з некомерційними організаціями, як соціальне замовлення.

Слід підкреслити, що актуальність застосування механізму соціального замовлення зростає в умовах адміністративної реформи, яка в цей час проводиться в Україні і супроводжується скороченням чисельності адміністративно-управлінського персоналу на усіх рівнях державної влади та місцевого самоврядування. Впровадження соціального замовлення є обов'язковою вимогою адміністративної реформи, яка передбачає перехід до більш відкритих для громадян методів роботи органів місцевої влади і відповідно покликане підвищити довіру до неї, посилити роль «третього сектору» у вирішенні соціальних проблем, створити сприятливі умови для розвитку корисних громадських ініціатив, тобто створити передумови для формування на місцевому та загальнодержавному рівні основ громадянського суспільства.

Ухвалене місцевою радою Положення про соціальне замовлення визначає правові, організаційні та фінансові основи соціального замовлення, а також порядок формування та реалізації соціальних замовлень на усіх рівнях місцевого самоврядування на певній території. У Положенні розглядаються як питання підготовки соціального замовлення, так і порядок визначення його виконавців, формування соціального контракту, організації виконання соціального замовлення та оцінки результатів його виконання.

УВАГА:

Положення про соціальне замовлення повинно містити комплект зразків і форм робочих документів, методичних рекомендацій та іншої технічної документації, що забезпечує практичне застосування механізму соціального замовлення.

Метою соціального замовлення, згідно з Положенням, є підвищення ефективності використання бюджетних та небюджетних коштів для вирішення соціальних проблем певної території, залучення додаткових ресурсів у соціальну сферу, підвищення адресності та масовості надання соціальних послуг, адекватний перерозподіл соціальної відповідальності між державою і суспільством, підвищення довіри населення до влади.

Соціальне замовлення здійснюється на основі таких основних принципів:

- пріоритетності розв’язуваних соціальних проблем;
- комплексності у підході до їх вирішення;
- поєднання бюджетного, позабюджетного та інших видів фінансування;
- конкурентності у визначенні виконавців;
- гласності та відкритості усіх процедур;
- широкої опори на громадські ресурси;

- поєднання ініціативи виконавців з їх відповідальністю за дотримання умов соціального замовлення.

Соціальне замовлення як механізм вирішення соціальних проблем повинен застосовуватися, як правило, у тих областях соціальної сфери, гострота соціальних проблем в яких максимальна, і де участь некомерційних організацій може бути найбільш ефективною. Залежно від масштабності соціальних проблем, для вирішення яких використовується механізм соціального замовлення, у великих містах з районним поділом встановлюється, як правило, три рівні застосування соціального замовлення: міський, районний та локальний (у межах території органу самоорганізації населення). У містах без районного поділу – відповідно два рівні.

Значна кількість конкурсних пропозицій що подається на розгляд місцевим органам влади, становлять проекти що є доповненням до діючих програм. Основна мета їх прийняття – необхідність збільшення кількості соціальних послуг у зв'язку з великою непокритою потребою, якщо існуючі надавачі соціальних послуг не в змозі її покрити.

Підготовка проектних пропозицій на соціальне замовлення містить особливості, що зумовлені саме головною метою Стратегії реформування системи надання соціальних послуг в частині створення конкурентного середовища серед надавачів соціальних послуг, що є важливим критерієм ефективності якості їх надання. Зокрема:

1. Державні установи мають обмежену кількість кадрового та інфраструктурного ресурсу, що не дає змоги задовільнити потреби населення адміністративно-територіальної одиниці у соціальних послугах за рахунок лише надавачів соціальних послуг державної/комунальної форми власності.

ПРИКЛАД:

Щорічне визначення потреб адміністративно-територіальної одиниці у соціальних послугах показало, що обслуговування вдома людей похилого віку та інвалідів задоволено на 70% від потреби. Наразі,

місцева програма «Турбота» має видатки, передбачені місцевим бюджетом на підтримку людей похилого віку. Практика залучення додаткових надавачів послуг, що відповідно до вимог державного стандарту соціальної послуги «догляд вдома», мають досвід та відповідають критеріям до недержавних надавачів соціальних послуг, та будуть обслуговувати вдома людей похилого віку є пріоритетною для реалізації шляхом соціального замовлення.

2. Проекти, що передбачають соціальні послуги аналогічні тим, що вже надаються державними установами мають специфічну структуру: розділи, підрозділи та абзаци повинні співвідноситись з послугами, що вже надаються у відповідному регіоні, у співвідношенні до Програми розвитку соціальних послуг. Назва Проекту також повинна бути конкретизована.

ПРИКЛАД:

Конкурсна пропозиція на соціальне замовлення послуги «Соціальна адаптація сімей з числа внутрішньо переміщених осіб щодо сприяння організації та діяльності груп самодопомоги».

Наразі, однак, досить часто замість підготовки пропозиції відповідно до законодавчо встановленого переліку соціальних послуг, пропонуються нові послуги, що не мають затверджених державою стандартів якості їх надання. Так практика є не випадковою, оскільки суб'єктивне запровадження нових підходів перевантажує систему надання соціальних послуг та ускладнює їх подальшу систематизацію. Пропонувати нову соціальну послугу слід у випадках, коли її надання неможливо віднести до жодних законодавчо визначених соціальних послуг.

У конкурсній пропозиції на соціальне замовлення конкретної послуги, обов'язково зазначаються статистичні дані,

що характеризують проблемність ситуації в регіоні, де пропонується її впровадження, а також джерело їх походження (публікації).

ПРИКЛАД:

Подібні дані можна відшукати у звіті на веб-сторінці місцевої адміністрації про результати визначення потреб у соціальних послугах відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

3. У разі необхідності продовження надання відповідної соціальної послуги, що вже надавалась в минулому шляхом соціального замовлення, такі пропозиції слід вносити окремою конкурсною пропозицією. Проте, у такому разі слід звертати увагу на продовження дії основної конкурсної пропозиції.

ПРИКЛАД:

Соціальна послуга «догляд вдома» надавалась недержавною організацією людям похилого віку, що потребують стороннього догляду за рахунок соціального замовлення. З метою реалізації прав на соціальне обслуговування людей похилого віку, які вже підтвердили потребу та своє право на отримання такої послуги за рахунок бюджетного фінансування, подається конкурсна пропозиція на наступний рік для отримання даною недержавною організацією соціального замовлення з метою продовження соціального обслуговування осіб, які вже отримують таку послугу зараз.

Зміни вносяться до вже визначеної потреби у наданні послуг, у разі необхідності, з метою підтвердження права даної організації на отримання соціального замовлення для продовження надання послуги «догляд вдома» особам похилого віку та інвалідам, що потребують стороннього догляду.

Зміни можуть вноситись як щодо продовження терміну соціального обслуговування осіб, що знаходяться в складних життєвих обставинах і не можуть їх самостійно подолати, так і щодо необхідності оновлення надання соціальної послуги. При цьому, завжди слід відслідковувати вимоги і зміни в державних стандартах соціальних послуг, до яких пропонується продовження надання. Соціальне замовлення, як продовження надання соціальної послуги, допускається за наявності таких обов'язкових умов:

а) здійснюється системний перегляд особової справи одержувача послуги у зв'язку із визначенням потреби у продовженні надання соціальної послуги шляхом аналізу наданих послуг, активності дій особисто одержувача щодо виходу із складних життєвих обставин, його намагань у їх подоланні та чи спостерігається позитивна динаміка/результат? У разі суттєвого наближення до поставленої мети – це є вагомим аргументом для продовження надавання соціальної послуги та отримання соціального замовлення;

б) до наданої послуги може виникнути потреба внесення змін, нового обстеження, визначення потреб, складання індивідуального плану надання соціальної послуги.

ПРИКЛАД

Рішенням місцевої комісії організації надано право шляхом соціального замовлення організувати обслуговування вдома за рахунок бюджетних коштів осіб похилого віку. Заява цієї організації до замовника може стосуватися або продовження з власної ініціативи обслуговування, або перегляду виду послуги у зв'язку із погіршенням стану здоров'я отримувачів послуги. Питання ставиться про виправлення виду послуги та організації надання послуги паліативного догляду. Питання розглядається на засіданні комісії по організації здійснення соціального замовлення та регулюється відповідними внесеннями змін в конкурсну пропозицію, про що приймається окреме рішення.

У разі внесення змін до рішення про надання соціального замовлення, слід обов'язково зазначати окремі умови внесення цих змін.

Також варто пам'ятати, що при написанні конкурсних пропозицій на соціальне замовлення текст має готуватися відповідно до встановлених вимог української ділової мови. Ігнорування правил орфографії, пунктуації може призвести до перекручування змісту тексту проекту конкурсної пропозиції, а відтак, – до помилок у процесі прийняття рішення про надання соціального замовлення.

6. Вимоги до проектів конкурсних пропозицій про надання соціальних послуг на отримання соціального замовлення

Відповідно до постанови КМУ від 29 квітня 2013 року № 324 «Про затвердження Порядку здійснення соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів» при підготовці конкурсної пропозиції слід визначити перелік організаційних процедур надання соціальних послуг, що подаються для отримання соціального замовлення та обов'язково включити їх до плану організації надання соціальної послуги. Уразі якщо конкурсна пропозиція містить хоча б одну норму, що не відповідає державним стандартам, у разі доцільності вона повинна бути затверджена як інноваційна норма соціальної послуги місцевого рівня.

УВАГА:

Форму конкурсної пропозиції та вимоги до її оформлення міністерством соціальної політики рекомендовано затверджувати розпорядчим актом замовника.

Замовнику рекомендовано забезпечити можливість отримання потенційними учасниками конкурсу форми конкурсної пропозиції шляхом звернення за

адресою, вказаною в оголошенні про конкурс (з можливістю отримання форми конкурсної пропозиції на паперовому носії або запису на цифровий носій учасника) та/або через веб-сайт, на якому розміщено оголошення про конкурс.

До конкурсної пропозиції пропонується включити:

- відомості про суб'єкта та про соціальні послуги, які він надає (в т. ч. попередній досвід надання соціальних послуг);
- відомості про персонал суб'єкта (в. т.ч. освіту та попередній досвід роботи);
- відомості про матеріально-технічну базу суб'єкта;
- кошторис фінансування соціальних послуг (пропозиція) за рахунок бюджетних коштів (в т. ч. вартість однієї людино-години та вартість кожної соціальної послуги).

Конкурсну пропозицію юридичної особи рекомендується підписувати уповноваженою особою, яка вказана у витягу з єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, або особою, уповноваженою на це довіреністю юридичної особи (в такому разі до конкурсної пропозиції додається завірена копія довіреності, виданої від імені юридичної особи уповноваженим представником).

Конкурсна пропозиція скріплюється печаткою юридичної особи або фізичної особи-підприємця (крім випадків, коли юридична особа або фізична особа-підприємець провадить діяльність без печатки).

До конкурсної пропозиції учасникам конкурсу рекомендується додавати документи, визначені пунктом 12 Порядку здійснення соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів (Постанова КМУ від 29.03.2013 р. № 324); а також (за згодою) від юридичних осіб:

- копію витягу з єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань;

- копію рішення про внесення до Реєстру неприбуткових установ та організацій або присвоєння ознаки неприбутковості (неприбуткові організації);
- копію податкової декларації з податку на прибуток підприємства (податкової декларації платника єдиного податку, податкового звіту про використання коштів неприбуткових установ та організацій);
- аркуші конкурсної пропозиції рекомендується нумерувати та прошнуровувати.

УВАГА:

1. До кінцевого терміну подання конкурсних пропозицій учасник конкурсу може змінити свою конкурсну пропозицію. У такому випадку учаснику конкурсу варто подати замовнику повний змінений текст пропозиції, відповідно оформлений, у запечатаному конверті з додатковою поміткою «Зміна». Після настання кінцевого терміну подання, конкурсні пропозиції не можуть бути змінені.

2. На запит будь-якого учасника конкурсу, юридичної або фізичної особи конкурсна комісія протягом 5 робочих днів після отримання такого запиту має надати копію протоколу засідання, завірену підписом голови (секретаря) конкурсної комісії.

3. Учасники конкурсу та інші зацікавлені особи можуть подати замовнику скаргу на рішення, дії або бездіяльність конкурсної комісії. Скарга може бути подана у письмовій формі протягом 10 робочих днів з дня прийняття рішення, вчинення дії або бездіяльності конкурсної комісії.

7. Попередження про можливі обставини, які можуть призвести до прийняття рішення про відхилення конкурсної пропозиції про надання соціальних послуг із застосуванням соціального замовлення

Перелік вимог, що підлягають обов'язковому врахуванню при підготовці конкурсних пропозицій на отримання соціального замовлення є вичерпним і юридично обґрунтованим.

Підготовка конкурсної пропозиції про надання соціальних послуг для отримання соціального замовлення, як вже зазначалося, повинна здійснюватися після вивчення та аналізу визначення потреб у наданні соціальних послуг відповідної адміністративно-територіальної одиниці, що стосується видів послуг, які пропонується надати в рамках соціального замовлення. При цьому слід працювати як і з механізмами визначеними державою, так і враховувати приватний досвід задля запобігання подвійного обслуговування можливих недержавних надавачів послуг. Не слід відкидати можливість пропонувати для соціального замовлення частину соціальної послуги, саме окремі заходи, що її складають, оскільки фактично представлені послуги з конкретизованих заходів, з практично визначеним результатом мають більше прозорості, ніж загальний підхід до формування конкурсної пропозиції, що ускладнює розуміння практичного застосування такої послуги. Як негативний приклад, можна навести наступний:

ПРИКЛАД:

Конкурсна пропозиція на соціальне замовлення послуги «соціальна профілактика», передбачає організацію навчання та просвіти, довідкові послуги; розроблення та розповсюдження рекламно-інформаційних матеріалів щодо надання соціальних послуг. Проте перелік заходів, які складають соціальну послугу не визначено і такий загальний підхід, без детального розпису основних форм заходів, що

складають послугу відповідно до державного стандарту, кожного покрокового етапу надання послуги, може стати перелоною для прийняття позитивного рішення щодо надання соціального замовлення, як невизначеного застосування на практиці.

Краще буде коли пропозиція буде представлена у вигляді конкретного заходу, як складової послуги «соціальна профілактика».

ПРИКЛАД:

Організація проведення міського конкурсу молодих сімей: «Тато, мама, я-спортивна сім'я» з метою посилення відносин та покращення стосунків дітей та молодих батьків.

До переліку заходів включаються всі дії, які передбачається здійснити під час надання соціальної послуги, які відповідають заходам надання соціальної послуги. Якщо заходи можна викласти в перелік, вони викладаються додатком, на який дається відповідне посилання в тексті конкурсної пропозиції про надання соціальних послуг для отримання соціального замовлення.

У переліку заходів надання соціальної послуги в проекті конкурсної пропозиції заходи розташовуються в порядку за датою виконання, а також з урахуванням дати початку і кінця дії проекту. Якщо особа, відповідно до Індивідуального плану надання соціальної послуги потребує продовження обслуговування після завершення терміну дії проекту, треба про це повідомляти при плануванні конкурсної пропозиції та по можливості шукати джерела подальшого фінансування надання соціальної послуги.

ПРИКЛАД:

Конкурсною комісією місцевого органу влади визнано переможцем проект надання соціальної послуги «догляд вдома» окремим особам похилого віку.

При цьому висновок ЛКК та результати визначення ступеня індивідуальної потреби отримувача соціальної послуги у наданні соціальної послуги встановлює необхідність її надання не лише на період дії терміну соціального замовлення. Тому, вишукуючи заздалегідь можливі джерела фінансування продовження надання соціальної послуги «догляд вдома», треба звернутися в той же орган місцевої влади із заявою про включення недержавного надавача соціальної послуги до переліку організацій, що отримують бюджетну субсидію на статутну діяльність, саме з метою продовження надання соціальної послуги (безумовно з підтвердженням потреби в цьому у відповідний термін перегляду необхідності надання соціальної послуги відповідно до вимог державного стандарту).

8. Складання тексту конкурсної пропозиції

8.1. Структура конкурсної пропозиції

При ініціюванні, розробці та реалізації цільових соціальних проектів, як вже зазначалось, впливовими на результат виконання перспективних Програм розвитку соціальних послуг на відповідній адміністративно-територіальній одиниці є механізми двостороннього обміну інформацією між представниками громадянського суспільства та місцевою владою. Більша інформаційна відкритість процедур конкурсу на залучення до бюджетного фінансування недержавних суб'єктів – надавачів послуг дозволяє визначити реальні та нагальні проблеми більш повно та своєчасно як з позицій відповідальної за них влади, так і з точки зору широких верств населення, якого ці проблеми безпосередньо стосуються.

При цьому, пропозиції недержавних суб'єктів щодо надання соціальних послуг, як моделі вирішення соціальної

проблеми обов'язково повинні містити не тільки можливі напрямки її вирішення, передбачуваний перелік заходів, можливі терміни їх реалізації. Ініціатор зобов'язаний визначити потребу в ресурсах і можливі джерела їх забезпечення, а також дати попередню оцінку соціально-економічної ефективності і наслідків реалізації програми. Досить чітко має бути визначена і процедурна сторона договірної процедури соціального замовлення. Орган державного управління або місцевого самоврядування приймає рішення про підготовку цільової соціальної програми та визначає замовника, який надалі буде нести відповідальність за її підготовку та реалізацію. Після визначення найкращого варіанту вирішення соціальної проблеми замовник дає виконавцю доручення (соціальне замовлення), яке знаходить своє формальне відображення в договорі, який визначає права та обов'язки замовника і виконавця. Між моментом затвердження цільової соціальної програми і процесом підписання договору замовником з її виконавцем на розв'язання тієї чи іншої соціальної проблеми у системі соціального замовлення обов'язково існує процедура конкурсного відбору виконавців. Після визначення результатів конкурсу замовник і переможець конкурсу підписують договір, керуючись чинним законодавством України. Форма Примірного договору затверджена наказом Мінсоцполітики від 29.05.2015р. № 565.

Враховуючи той факт, що деталізоване опрацювання усіх практичних процедур є основною складністю механізму соціального замовлення, що виникає саме на етапі його практичного використання, вже від початку повинен проводитися детальний аналіз можливих варіантів вирішення проблем і виявлення «підводних каменів». Досить часто має місце «спрощення процедур». Проте, чим відповідальніший підхід до опрацювання усіх конкурсних процедур і жорсткість критеріїв відбору, тим менше лазівок для порушників норм.

Однією з важливих складових для забезпечення адекватності норм, процедур і критеріїв вимогам часу передбачено процес їх постійного удосконалення.

УВАГА:

Обґрунтована система критеріїв, які використовуються для оцінки конкурсних пропозицій – це основа їх ефективної оцінки. Чіткість системи критеріальних оцінок, повнота охоплення ними істотних характеристик соціальних послуг, процедурна визначеність і незалежність експертних оцінок – це база, яка забезпечує кінцеву об'єктивність і виваженість висновків конкурсної комісії. І це треба вимагати під час оголошення конкурсу.

Слід враховувати жорстку контрактну взаємозалежність сторін. Розробка соціальних програм і виконання соціального замовлення розраховані на двосторонню фінансово-правову «твердість» сторін – учасників процесу соціального замовлення, оскільки тут мова йде, як правило, про бюджетні кошти, яких завжди катастрофічно не вистачає. Оформлення проектів конкурсних пропозицій про надання соціальних послуг із застосуванням соціального замовлення і супровідних документів повинно здійснюватися відповідно до Постанови КМУ від 29 квітня 2013 року № 324 «Про затвердження Порядку здійснення соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів», Наказу Міністерства соціальної політики України від 26.03.2015 року № 332 «Про затвердження Методики оцінки конкурсних пропозицій учасників конкурсу із залучення бюджетних коштів для надання соціальних послуг».

Як вже зазначалося, перш ніж приступити до написання проекту конкурсних пропозицій про надання соціальних послуг із застосуванням соціального замовлення, слід визначити вид соціальної послуги, відповідно до затвердженого переліку. Неправомірно включати до заявки на соціальну послугу заходи, які не є складовою будь-якої затвердженої переліком соціальної послуги. У цьому випадку застосовується відсилочна норма до затвердженого аналога соціальної послуги. У разі якщо не знайдено затверджений аналог, слід

пропонувати використання повноважень місцевих органів влади щодо впровадження нових соціальних послуг місцевого рівня. При цьому треба ретельно співвідносити визначення соціальної послуги з вимогами законодавства.

ПРИКЛАД:

Організація міських заходів з нагоди Міжнародного дня захисту дітей. З переліку послуг, затвердженого наказом Мінсоцполітики від 19.09.2012р. № 537 «Про затвердження Переліку соціальних послуг, що надаються особам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати» вибираємо послугу, в якій заходи, що її складають, найбільш відповідають меті запланованих дій, а саме:

Послуга соціальної реабілітації – навчання, формування, розвиток та підтримка соціально-побутових навичок (самообслуговування, комунікації, позитивної поведінки, приготування їжі, користування грошима, орієнтування тощо); допомога у забезпеченні технічними засобами реабілітації, навчання навичкам користування ними; психологічна підтримка; організація дозвілля, спортивно-оздоровчої, технічної та художньої діяльності, працетерапії; арт-терапія; надання інформації з питань соціального захисту населення.

Тому при поданні заявки на соціальне замовлення вказується:

«Організація надання соціальної послуги «соціальна реабілітація» шляхом проведення загальноміських заходів з нагоди Міжнародного дня захисту дітей»,

«Надання гарячого харчування для малозабезпечених громадян»

З переліку послуг, затвердженого наказом Мінсоцполітики від 19.09.2012 р. № 537 «Про затвер-

дження Переліку соціальних послуг, що надаються особам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати» вибираємо послугу, в якій заходи, що її складають, найбільш відповідають меті запланованих дій, а саме:

денний догляд – забезпечення умов для денного перебування; забезпечення харчуванням; допомога у самообслуговуванні (дотримання особистої гігієни, рухового режиму, прийом ліків, годування); спостереження за станом здоров'я, надання реабілітаційних послуг; формування та підтримка навичок самообслуговування; психологічна підтримка; організація денної зайнятості, дозвілля.

Як складовий захід послуги «денний догляд» можна використовувати при оформленні заявки на соціальне замовлення організації гарячого харчування малозабезпечених громадян.

Відсилочні норми до затвердженого переліку соціальних послуг можуть міститися і як заходи всередині послуги, і як послуги в цілому.

Якщо заплановані заходи не відносяться до жодної послуги, то заявка може подаватись не на одну послугу. Або одну, переважаючу, а інша пишеться в дужках як її складова.

ПРИКЛАД:

В організації надання соціальної послуги соціальний супровід сім'ї для роботи із сім'єю використовуються не тільки заходи, що складають послугу «соціальний супровід», а також і заходи послуги «підтримане проживання», оскільки сім'я, що взята на обслуговування як така, що знаходиться у складних життєвих обставинах та не в змозі їх самостійно подолати, є сім'єю з числа внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та проживає у приміщенні, наданому за рахунок місцевої влади чи надавача соціальної послуги.

Тому при формуванні заявки на бюджетне фінансування надання послуги «соціальний супровід», слід враховувати вимоги соціальної послуги «підтримане проживання». При цьому при організації надання соціальної послуги та контролю перевіряється її відповідність вимогам державного стандарту «соціальний супровід сім'ї», а також вимогам державного стандарту «підтримане проживання», адже у випадку, якщо фінансування утримання житлового приміщення відбувається через інші програми, вимоги стандарту послуги «підтриманого проживання» повинні бути дотримані.

Структура конкурсної пропозиції повинна забезпечувати послідовне логічне викладання матеріалу, його доступність для огляду та тим самим сприяти правильному його розумінню, а відтак бути переконливою для прийняття рішення по наданню соціального замовлення.

Кожна конкурсна пропозиція має назву, яка є частиною офіційного тексту проекту соціального замовлення. У назві проекту стисло (в кількох словах) викладається зміст конкурсної пропозиції. Для цього використовуються інформативні поняття, які дозволяють розпізнати предмет та заходи, що планується здійснити підчас реалізації проекту.

ПРИКЛАД:

Проект «Про надання соціальної послуги «догляд вдома» людям похилого віку», «Про надання консультативних послуг внутрішньо переміщеним особам, які не в змозі подолати складні життєві обставини».

У разі якщо треба особливо наголосити на мотивах замовника соціальних послуг, демографічному контексті чи інших обставинах, що слугують причиною оголошення соціального замовлення, та мають братися до уваги в подальшому для розуміння завдань соціального замовлення та об-

раних ним способів їх вирішення, на початку конкурсної пропозиції розміщується преамбула. При цьому правові норми до преамбули не включаються.

ПРИКЛАД:

«Благодійний Фонд «NN» від імені незалежних надавачів соціальних послуг – недержавних організацій всіх напрямів, виражаючи ідейну єдність надавачів послуг, спираючись на світовий досвід розвинутих країн і на основі власного 20-річного досвіду благодійної діяльності в Україні на підтримку осіб, що не в змозі самотійно подолати складні життєві обставини, дбаючи про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя, піклуючись про зміцнення рівня життєзабезпечення громадян України, прагнучи розвивати і досягати європейського рівня життя в Україні, усвідомлюючи відповідальність перед Богом, попередніми, нинішнім та майбутніми поколіннями, пропонує здійснення соціального замовлення на виконання зазначених соціальних послуг»;

«Цей проект зорієнтований на організаційні заходи виконання спеціалізованого надання соціальних послуг із залученням недержавних надавачів як конкурентного заходу з посилення якості надання соціальних послуг та використання існуючого досвіду незалежних надавачів соціальних послуг, що мають багаторічний досвід організації допомоги особам в складних життєвих обставинах, що не в змозі їх самотійно подолати, спираючись на історичний досвід європейських країн-донорів більшої частки проектів діяльності БФ «NN».

На початку конкурсної пропозиції розміщуються соціальні послуги, згруповані з окремих заходів, що встановлюють принципи і правила, які планується враховувати при організації надання наступних соціальних послуг.

Далі розміщуються заходи, згруповані з окремих питань, що є необхідними для того чи іншого аспекту організації надання даної послуги.

Потім викладаються додаткові положення, які стосуються всіх або кількох питань, що належать до сфери реалізації даного проекту. Це контроль якості надання даної послуги, механізми відслідковування задоволення потреб особи тощо.

Завершують опис конкурсної пропозиції прикінцеві положення про відслідковування стану одержувача по завершенню надання соціальної послуги. Виконання основного завдання соціального замовлення.

У прикінцевих положеннях конкурсної пропозиції зазначається:

1. Термін початку дії Проекту. Якщо не передбачається встановлення такого терміну, то Проект набирає чинності через 10 днів з дня офіційного оприлюднення рішення конкурсної комісії. Проект може встановлювати будь який строк початку дії, однак цей строк не може передувати дню офіційного оголошення переможця конкурсу соціального замовлення. Слід також зважати на вимогу статті 27 Бюджетного кодексу України, що регулює календарний термін Державного бюджету України, що стосується використання бюджетних коштів.

2. Встановлення терміну, протягом якого Проект повинен бути виконаний, а також забезпечено подання необхідної звітності має відповідати чинному законодавству.

ПРИКЛАД:

Проект «Про організацію послуг соціального таксі для інвалідів та маломобільних верств населення»:

«Прикінцеві положення

1. *Цей Проект набирає чинності з 1 квітня 2018 року.*
2. *Встановити, що особи, які мають право бути забез-*

печені послугою «соціальне таксі» як інваліди та маломобільні особи відповідно до законодавства, що проживають на даній території, мають право користуватись даною послугою з урахуванням положень цього Проекту.

Послуга надається при представленні відповідного підтверджуючого документа, що надає відповідне право.

3. Надавач соціальної послуги повинен протягом 10 днів з моменту прийняття рішення про отримання соціального замовлення забезпечити організаційні процедури та сповіщення відповідної категорії населення про можливість скористуватись соціальною послугою із зазначенням терміну дії Проекту соціального замовлення».

3. З метою усунення колізій у регламенті виконання соціального замовлення, необхідно, щоб у прикінцевих положеннях Проекту було визначено перелік законодавчих актів, до яких відноситься організація виконання Проекту. Зазвичай це:

- Перелік соціальних послуг, затверджений наказом Міністерства соціальної політики від 03.09.2012р. № 537;
- відповідні Державні стандарти соціальних послуг.

У разі прийняття великого обсягу послуг, що включені до Проекту конкурсної пропозиції соціального замовлення, доцільно підготувати окремі пропозиції для підготовки самостійного Проекту. При цьому треба врегулювати відносини щодо узгодження між собою окремих частин загального проекту.

ПРИКЛАД:

Вимоги до отримувача соціальної послуги «підтримане проживання» дуже різняться в залежності від контингенту отримувачів. Так, у разі надання послуги підтримане проживання безхатченкам, послуга не передбачає переліку заходів, як у разі надання послуги дитині-інваліду, що перебуває на державному утриманні у будинку-інтернаті.

Структура конкурсної пропозиції надання соціальних послуг залежить від обсягу, виду соціальної послуги та потреб отримувача в залежності від результатів визначених у акті обстеження соціально-побутових умов проживання особи. Крім того, у разі застосування мультидисциплінарного підходу організації надання соціальної послуги, в складі соціального замовлення треба враховувати інші складові послуги, що надаються за рахунок фінансування інших донорів.

З метою кращого структурування конкурсної пропозиції, що передбачає інваріантність або перелік послуг, проект може включати частини, розділи як заходи, що складають соціальну послугу, в розумінні вимоги законодавства, відповідно до п.1 ст. 2 ЗУ «Про соціальні послуги». Як виняток, окремі заходи можуть використовуватися як самостійна соціальна послуга. Однак від такого підходу варто утриматись, бо на практиці він може спричинити спрощений погляд на ситуацію складних життєвих обставин особи та у майбутньому погіршити загальне становище потребуючого. При цьому відправною точкою при визначенні потреб особи/сім'ї в складних життєвих обставинах залишається перелік соціальних послуг, затверджений наказом Мінсоцполітики від 03.09.2012р. № 537 та відповідні державні стандарти соціальних послуг. І лише у разі, якщо неординарна ситуація не вписується до зазначених нормативів, відповідно до повноважень, делегованих місцевим органам влади, можна додатково впроваджувати інноваційний підхід.

ПРИКЛАД:

Як негативний приклад можна навести широко запроваджений досвід соціального супроводу особи/сім'ї, який складається з практично однакового набору заходів, що формують соціальну послугу, при цьому в різних проектах ця послуга має назву і «ведення випадку» і «кейс менеджмент» при цьому всі ці

послуги стосуються практично однакового набору заходів в ідентичних життєвих ситуаціях.

Структура таких послуг повинна співвідноситись із затвердженими державою стандартами соціальних послуг.

Іншим застереженням недоліків є запобігання громіздких, перенасичених регулятивних заходів, що лише ускладнює контроль роботи підчас надання соціальної послуги й подекуди не дає побачити реальний результат поліпшення життєвої ситуації.

ПРИКЛАД:

У разі організації відвідувань, зустрічей з потребуючим та відстеженням динаміки позитивних змін в подоланні складних життєвих обставин: якщо заходи неможливо викласти у стандартній формі, краще застосовувати спеціально розроблені табличні форми, що надають змогу більш наочно відслідковувати позитивний рух у наданні соціальної послуги. Юридична сила таких додатків однакова, вони є невід'ємною частиною загальної особової справи потребуючого.

8.2. Мова і термінологія конкурсної пропозиції про надання соціальних послуг

Текст конкурсної пропозиції має викладатися стисло, державною діловою мовою, за можливості, короткими фразами. Не варто застосовувати текст з багатьма складнопідрядними реченнями. Особливу увагу необхідно звертати на точність термінології. Визначення термінів повинно відповідати їх змісту, що міститься в офіційній діловій мові, спеціальних наукових виданнях та чинному законодавстві, а також має бути однаковим у всьому тексті документу. Якщо термінологія конкурсної пропозиції не відповідає загальноновживаному її розумінню і обмежується лише певним ситуативним вико-

ристанням, то у проекті додається відповідне застереження.

Якщо у тексті документу треба зазначити найменування організації, слід вживати її повну офіційну назву, що існує на час прийняття конкурсної пропозиції. При цьому застосування абрєвіатури може бути доцільним, у разі якщо власна назва є довгою та/або неодноразово вживається у тексті матеріалів соціального замовлення. У цьому випадку, а також у разі якщо у конкурсній пропозиції передбачено використання громіздкої юридичної конструкції, яка вживатиметься по всьому тексті документів, на початку документа дається повна назва (повний термін).

ПРИКЛАД:

«Організація проведення соціального замовлення здійснюється із зарахуванням результатів визначення потреб населення адміністративно-територіальних одиниць у соціальних послугах (визначення потреб), що є підставою розробки регіональної або місцевої програми розвитку надання соціальних послуг».

Якщо в проекті конкурсної пропозиції є посилання на іншу послугу, або нормативно-правовий акт, зазначається його повна назва.

8.3. Техніка викладення нормативних положень

Мова викладання матеріалу конкурсної пропозиції про надання соціальних послуг для отримання соціального замовлення має бути чітка і однозначна. Зазвичай одне речення повинно містити одну проектну норму пропозиції. За необхідності для завершеного та послідовного викладення матеріалу конкурсної пропозиції одне речення може містити декілька правових/проектних норм. У цьому випадку слід переконатися у відсутності в такій нормі двозначності змісту. Для кращого викладання змісту конкурсної пропозиції можна скористатися способом структурованого викладання тексту за допомогою

переліку чи варіантності (з використанням пунктів або підпунктів). Для полегшення застосування норм і уникнення різночитань, кожне проектне положення має бути чітко викладено та сформульовано таким чином, щоб не виникало сумніву щодо строку дії в часі. Якщо в конкурсній пропозиції не передбачається зазначати обмежень дії часу, то ніяких застережень додавати не потрібно. Якщо дія запропонованої соціальної послуги обмежена в часі, необхідно визначити яка редакція буде остаточно прийнятною і відповідати вимогам замовника.

ПРИКЛАД:

Організація надання соціальної послуги перевезення інвалідів та маломобільних категорій громадян «соціальне таксі» діє з дня його опублікування і розміщення інформації в ЗМІ і до 31 грудня 2018 року включно.

Як негативний приклад можна навести Проект соціального замовлення «Організація конкурсу дитячого малюнку «Моя майбутня професія» у 2018 році». Незважаючи на таку назву, в тексті конкурсної пропозиції, не викладено дії проекту в часі.

Слід також враховувати, що умовами конкурсу рекомендовано визначити:

- перелік соціальних послуг, надання яких забезпечується шляхом соціального замовлення – відповідно до розпорядчого акту замовника про проведення конкурсу;
- зміст та обсяг соціальних послуг – відповідно до державних стандартів соціальних послуг, а за відсутності державних стандартів – відповідно до пріоритетів соціального замовлення;
- гранична вартість кожної соціальної послуги;
- строк надання соціальних послуг – у межах календарного (бюджетного) року;
- територія, яка охоплюється наданням соціальних послуг (адміністративно-територіальна одиниця чи її певна частина);

- перелік соціальних груп та окремих категорій осіб, що є потенційними отримувачами соціальних послуг – відповідно до пріоритетів соціального замовлення;
- кількість (гранична чисельність) отримувачів – відповідно до пріоритетів соціального замовлення та граничного обсягу бюджетних коштів, що залучаються до фінансування соціальних послуг;
- граничний обсяг бюджетних коштів, що залучаються до фінансування соціальних послуг – відповідно до розпорядчого акту замовника про оголошення конкурсу.

Окрім рекомендованого переліку вимог до конкурсних пропозицій, замовник може збільшувати цей перелік самостійно.

Положення про набрання чинності, початок та завершення дії проекту мають бути чіткими для застосування. При цьому треба чітко визначити, у разі необхідності, яка складова або які заходи відповідної соціальної послуги набувають чинності в той чи інший термін.

ПРИКЛАД:

Проект навчання комп'ютерної грамотності людей похилого віку. Безпосередній початок навчальних програм, після набору груп – з 1 вересня 2018 року.

9. Організація виконання соціального замовлення

Після укладання договору про залучення бюджетних коштів для надання соціальних послуг між замовником і виконавцем соціального замовлення, в якому остаточно визначається увесь перелік та обсяги заходів, які мають бути здійснені у межах соціального замовлення з урахуванням можливого зменшення фінансування при зміні обсягу потреб отримувачів соціальних послуг чи обсягу бюджетних при-

значень на ці цілі або зміні кількості отримувачів на підставі звітів порівняно із заявленим спочатку виконавцем у проект конкурсної пропозиції на соціальне замовлення, виконавець приступає до виконання договору. Замовник, не втручаючись у поточну діяльність виконавця, періодично здійснює контроль змісту, термінів, якості надання послуг відповідно до умов договору.

Замовнику пропонується здійснювати перевірку надання соціальних послуг та використання бюджетних коштів виконавцем, як правило, один раз протягом строку дії договору. Рішення про проведення додаткової перевірки доцільно приймати у виключних випадках за наявності достатніх підстав, що свідчать про високу ймовірність порушення виконавцем умов договору.

Замовнику рекомендується письмово повідомити виконавця про проведення перевірки не пізніше, ніж за 3 робочі дні до її проведення.

Перевірку рекомендується проводити у робочий час без втручання в оперативну діяльність виконавця. Тривалість перевірки, як правило, не повинна перевищувати 5 робочих днів.

У ході перевірки замовнику варто дослідити порядок надання соціальних послуг, опитати персонал, залучений до їх надання, та отримувачів соціальних послуг, дослідити фінансові та інші документи, пов'язані з наданням соціальних послуг та використанням бюджетних коштів. У свою чергу виконавцю рекомендується надати представникам замовника документи та інформацію, які необхідні для проведення перевірки.

Підсумки перевірок рекомендується оформляти актом, який складається представниками замовника, що здійснювали перевірку та підписується цими представниками і виконавцем (його представниками). Виконавець має право подати письмові зауваження на акт перевірки, які долучаються до акту.

Замовник має право надіслати виконавцю письмові запити про надання інформації та/або документів, що стосують-

ся надання соціальних послуг за договором про виконання соціального замовлення.

УВАГА:

– Такі запити не повинні дублювати передбачену договором звітність і вимагати від виконавця невідправданих затрат часу та зусиль. Запити не повинні передбачати повторне надання інформації та/або документів, що раніше надавалися виконавцем.

– У свою чергу виконавець також має право надсилати замовнику письмові запити про надання інформації (роз'яснень) та/або документів, що стосуються виконання договору.

Замовник та виконавець зобов'язані надати іншій стороні запитовану інформацію та/або документи протягом 5 робочих днів після отримання відповідного запиту.

При необхідності, замовник може надати виконавцю свої рекомендації щодо усунення відхилень, які мали місце, може внести свої пропозиції керівнику (підрозділу, відповідальному за координацію виконання) цільової соціальної програми з обґрунтуванням змін строків та інших умов виконання договору.

При цьому замовник здійснює фінансування за умови належного виконання виконавцем вимог соціального замовлення і контролює цільове витрачання виконавцем фінансових коштів, спрямованих на виконання соціального замовлення. Після завершення строку дії соціального замовлення виконується післядоговірний моніторинг стану цільової соціальної групи протягом терміну, обумовленому у договорі про залучення бюджетних коштів для надання соціальних послуг. Виконавець соціального замовлення організовує на свій розсуд виконання договору в рамках передбаченого бюджетного фінансування та кошторису витрат при обов'язковому дотриманні термінів, кількісних і якісних параметрів виконуваних робіт (надаваних послуг) згідно з умовами договору. Усі

корективи до укладеного договору можуть вноситися лише за взаємною згодою замовника і виконавця на основі мотивованих пропозицій, які можуть виникнути у кожній зі сторін в силу об'єктивних чи суб'єктивних причин у процесі виконання соціального замовлення.

У разі виникнення форс-мажорних обставин, що перешкоджають одній зі сторін або обом сторонам договору здійснювати свої зобов'язання за договором, питання про подальше продовження його дії виносяться на розгляд координатора Програми, міського голови або голови місцевої державної адміністрації, який своїм розпорядженням може створити спеціальну комісію для з'ясування усіх обставин справи і підготовки рекомендацій з даного питання.

10. Оцінка результатів виконання соціального замовлення

Контроль якості послуг що, надаються виконавцем у ході здійснення соціального замовлення проводиться замовником у порядку та за показниками, обумовленими договором. Для підсумкової оцінки якості наданих послуг та стану цільової соціальної групи, на вирішення проблем якої спрямовано соціальне замовлення, замовником можуть, за необхідності, запрошуватися експерти і створюватися спеціальні експертні групи.

Після припинення надання соціальних послуг за договором замовнику соціальних послуг за участю виконавця згідно з вимогами пункту 36 Порядку рекомендується здійснити оцінку якості надання соціальних послуг, на предмет:

- дотримання вимог щодо якості соціальних послуг, встановлених державними стандартами соціальних послуг або договором;
- рівня задоволеності отримувачів соціальних послуг.

При цьому рекомендується користуватись Методичними рекомендаціями щодо оцінки якості соціальних послуг, затвердженими наказом Мінсоцполітики від 27.12.2013 р. № 904.

За умови, якщо результати та характеристики наданих послуг за кількісними та якісними показниками відповідають умовам договору, замовником оформляється Акт здачі-приймання наданих послуг, який підписується сторонами договору. У разі, якщо результати виконавця не повною мірою відповідають умовам договору, за рішенням замовника йому може бути надана можливість у визначений-термін усунути недоліки, які мають місце, і після завершення усунення недоліків повторно пред'явити результати замовнику. За ініціативою хоча б однієї зі сторін договору підсумки виконання договору можуть бути публічно презентовані виконавцями соціального замовлення громадськості, ЗМІ, депутатам, представникам органів виконавчої влади і місцевого самоврядування. Для здійснення зворотного зв'язку та більш повного аналізу ефективності роботи, виконаної у ході реалізації соціального замовлення, за ініціативою замовника або виконавця можуть проводитися соціологічні опитування серед членів цільової соціальної групи та інших споживачів соціальних послуг. Дані цих досліджень у поєднанні з матеріалами моніторингового контролю можуть стати підставою для підготовки нового завдання на вирішення соціальної проблеми із застосуванням соціального замовлення.

11. Інформаційне та організаційно-економічне забезпечення застосування соціального замовлення

Керуючись принципами гласності, відкритості, широкої опори на громадські ресурси, організатори соціального замовлення забезпечують активне висвітлення усіма засоба-

ми масової інформації формування та реалізацію соціального замовлення на усіх стадіях його життєвого циклу, включаючи виявлення та формулювання пріоритетних соціальних проблем, розробку та затвердження цільової соціальної Програми, конкурс соціальних проектів, укладення договору, хід надання послуг та оцінку підсумків виконання соціального замовлення. Регулярно, не рідше одного разу на квартал, хід виконання соціального замовлення має розглядатися на рівні замовників та керівництва органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, та не рідше одного разу на рік виноситися на розгляд міськвиконкому (колегії місцевої державної адміністрації). Для обміну досвідом, у тому числі з іншими регіонами та вдосконалення технології застосування механізму соціального замовлення у практиці роботи органів публічної влади з ініціативи управлінь та служб цих органів, депутатських комісій, робочої групи конкурсної комісії, некомерційних організацій доцільно проводити «круглі столи», семінари, конференції з проблем соціального замовлення, видавати інформаційні, нормативно-методичні та довідкові матеріали.

Також замовнику соціальних послуг щорічно до 1 березня року наступного за звітним варто складати інформаційну довідку про результати застосування соціального замовлення у відповідній адміністративно-територіальній одиниці. Така інформаційна довідка має містити, зокрема, такі відомості:

- обсяг бюджетних коштів, залучених до фінансування соціальних послуг;
- перелік та обсяг соціальних послуг, надання яких забезпечено шляхом соціального замовлення;
- соціальні групи та окремі категорії отримувачів соціальних послуг, яким соціальні послуги надавалися із застосування соціального замовлення;
- вплив соціальних послуг, надання яких забезпечено шляхом соціального замовлення, на становище і життєві обставини їх отримувачів.

Замовнику варто оприлюднювати інформаційну довідку у друкованому виданні місцевої державної адміністрації, місцевої ради, об'єднаної територіальної громади чи їх виконавчих комітетів та/або на веб-сторінці замовника.

Результати застосування соціального замовлення рекомендується відображати та враховувати замовником у звіті за результатами визначення потреб у соціальних послугах та враховувати при формуванні пріоритетів соціального замовлення на два наступні за звітним роки.

Юридичні та фізичні особи, що надають додаткові ресурси на здійснення соціальних замовлень (спонсори соціальних замовлень), також користуються підтримкою місцевої влади у межах конкретних соціальних замовлень. Впровадження такого механізму соціального замовлення тягне за собою не тільки нові можливості у взаємодії недержавних суб'єктів і влади, але й нові виклики, пов'язані із опануванням нових знань. Тому навчання недержавних суб'єктів – потенційних учасників соціального замовлення, діяльності у новому нормативно-правовому полі є першочерговим завданням. Недержавним надавачам слід враховувати, які нормативні документи прийняті в регіоні, які існують джерела, умови та форми фінансування, яка специфіка роботи та рівень розвитку організацій, рівень підготовки учасників і ін.

Таким чином, основні завдання, які стоять перед недержавними надавачами соціальних послуг та органами влади у подальшому розповсюдженні та удосконаленні механізму соціального замовлення, можна звести до таких:

1. Технологічне відпрацювання механізму впровадження соціального замовлення соціальних послуг місцевими органами влади.

2. Професійна підготовка усіх учасників процесу реалізації соціального замовлення.

3. Інформаційно-методична, фінансова та експертна підтримка.

Незалежно від ефективності функціонування соціального замовлення в регіонах, це дієвий вектор і етап циклу

перетворення системи соціальних послуг покликаний виявити реальних учасників ринку соціальних послуг та їх можливості.

ЗАКОНОДАВСТВО

- Конституція України від 28 червня 1996 року;
- Бюджетний кодекс України від 08 червня 2011 року;
- Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року;
- Закон України «Про громадські об'єднання» від 22 березня 2012 року;
- Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05 липня 2012 року;
- Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» від 01 грудня 1998 року;
- Закон України «Про органи самоорганізації населення» від 11 липня 2011 року;
- Закон України «Про соціальні послуги» від 19 червня 2003 року;
- Постанова Кабінету Міністрів України № 324 «Про затвердження Порядку здійснення соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів» від 29 квітня 2013 року;
- Наказ Міністерства соціальної політики України № 332 «Про затвердження Методики оцінки конкурсних пропозицій учасників конкурсу із залучення бюджетних коштів для надання соціальних послуг» від 26 березня 2015 року;
- Наказ Міністерства соціальної політики України № 565 «Про затвердження форми Примірною договору про залу-

чення бюджетних коштів для надання соціальних послуг» від 29 травня 2015 року;

- Наказ Міністерства соціальної політики України № 1186 «Про затвердження Методичних рекомендацій розрахунку вартості соціальних послуг» від 07 грудня 2015 року;
- Постанова Кабінету Міністрів України № 1039 «Про затвердження Критеріїв діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги» від 14 листопада 2012 року;
- Перелік соціальних послуг, що надаються особам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати, затверджений наказом Міністерства соціальної політики України № 537 від 3 вересня 2012 року;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України № 556-р «Про схвалення Стратегії реформування системи надання соціальних послуг» від 8 серпня 2012 року.

ДЛЯ НОТАТОК